

O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMINI YAPONIYA TAJRIBASI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: TAHLILY YONDASHUV

Sobir Azizov

Toshkent, O'zbekiston

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15202393>

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston ta'lim tizimini modernizatsiya qilishda Yaponiya tajribasidan foydalanish imkoniyatlari o'rganiladi. Jahon ta'lim tizimlari orasida Yaponiyaning muvaffaqiyatli tajribasi xalqaro miqyosda e'tirof etilib, innovatsion yondashuv, texnologiyalarni keng joriy qilish, o'qituvchilarning yuqori maqomi va qadriyatlarga asoslangan ta'lim tizimi bilan ajralib turadi. Mazkur maqolada Yaponiyaning ilg'or amaliyotlarini O'zbekiston ta'lim tizimiga moslashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, Yaponiya, ta'lim tizimi, xalqaro tajriba, innovatsiya, malaka oshirish, raqamli ta'lim.

Kirish

Bugungi globalashuv va raqamlashtirish sharoitida zamonaviy ta'lim tizimi mamlakat taraqqiyoti va raqobatbardoshligini belgilovchi muhim omilga aylanmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasini rivojlantirish strategiyasi" da ta'lim sifati va qamrovini oshirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Shu nuqtai nazardan, Yaponiyaning ta'lim sohasidagi ilg'or tajribasini o'rganish va uni O'zbekiston sharoitiga moslashtirish dolzarb masala hisoblanadi.

Asosiy qism

Yaponiyaning ta'lim tizimidagi yutuqlar

- **Qadriyatlarga asoslangan ta'lim:**

Yaponiya maktablarida o'quvchilar nafaqat bilim oladilar, balki jamiyatga hurmat, jamoaviylik va tartib-intizom kabi qadriyatlarni ham o'zlashtiradilar. Sinfidagi va maktabdagi tozalikni o'quvchilar o'zlari ta'minlaydi, bu esa ularda mehnatsevarlik va javobgarlikni shakllantiradi.

- **O'qituvchilarning professional tayyorgarligi:**

O'qituvchilar malakasini oshirishga doimiy e'tibor beriladi. O'qituvchilik kasbi Yaponiyada jamiyat tomonidan yuqori qadrlanadi. Malaka oshirish dasturlari orqali o'qituvchilar zamonaviy pedagogika metodikasini o'zlashtiradilar.

- **Amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim:**

O'quvchilarga amaliy ko'nikmalar berishga alohida e'tibor qaratiladi. STEM fanlari (Science, Technology, Engineering, Mathematics) bo'yicha chuqurlashtirilgan ta'lim natijasida Yaponiya global texnologik yetakchiga aylangan.

- **Texnologiyalardan keng foydalanish:**

Maktablarda raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt va onlayn o'quv platformalari keng joriy etilgan. Ta'lim jarayoni interaktiv va zamonaviy vositalar asosida tashkil etiladi.

- **Hayot davomida ta'lim olish tamoyili:**

Yaponiya ta'lim tizimi "Life-long learning" konsepsiyasiga asoslanadi. Har qanday yoshdagi inson malakasini oshirish va yangi kasblarni o'zlashtirish imkoniyatiga ega.

O'zbekiston uchun tavsiyalar

- **O'qituvchilarning malakasini oshirish va ijtimoiy maqomini mustahkamlash:**

Yaponiyaning "Lesson Study" metodikasini joriy qilish orqali o'qituvchilar tajribasini oshirish.

- **Ta'limda texnologiyalarni keng qo'llash:**

Raqamli platformalar va interaktiv o'quv materiallarini yaratish orqali ta'lim sifatini oshirish.

- **Amaliy ko'nikmalarga e'tibor qaratish:**

- Kasb-hunar o'quv yurtlarini zamonaviy texnik bazalar bilan ta'minlash va ishlab chiqarish amaliyotini kuchaytirish.

Tarbiya va qadriyatlar asosidagi ta'lim:

- Ta'lim dasturlariga milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirish orqali o'quvchilarda yuksak axloqiy fazilatlarni shakllantirish.

- **Hayot davomida o'qish tizimini rivojlantirish:**

Yetuk yoshdagi aholi uchun qayta tayyorlash kurslari va professional rivojlanish dasturlarini yo'lga qo'yish.

Xulosa

Yaponiya ta'lim tizimidagi muvaffaqiyatli tajriba O'zbekiston uchun muhim o'rganish manbai bo'lib xizmat qilishi mumkin. Ta'lim tizimining barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun nafaqat zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, balki o'qituvchilarning malakasini oshirish, amaliy ko'nikmalarga e'tibor qaratish va jamiyatda ta'limga yuqori e'tibor berish zarur. Ushbu yondashuv O'zbekistonni raqobatbardosh inson kapitaliga ega zamonaviy davlat sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. MEXT (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology), Japan. Education in Japan: Overview, 2023.
2. OECD. Education Policy Outlook: Japan. OECD Publishing, 2021.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yilgi ta'lim sohasidagi strategik qarorlari.
4. UNESCO Global Education Monitoring Report, 2022.
5. Yaponiya Ta'lim Vazirligi rasmiy veb-sayti: www.mext.go.jp